

Perdana in Avgusta Skaberneta; b) iz obrtnega odseka gospoda: Ivana Baumgartnerja, Antona Kleina, Karola Lukmann in Filipa Supančiča. — Predlog se sprejme.

Zbornični svetnik Janko Kersnik pripomni, da je v današnji seji nameraval poročati o delovanje zadnje sesije kranjskega deželne zboru. Toda ker je čas že precej potekel, bo na željo večih gospodov tovarišev poročal v jedni prihodnih sej.

Obrtnijske raznoterosti.

Železnice vsega sveta so dolge 687.550 kilometrov, in sicer so evropske dolge 246.300 kilometrov, ameriške 364.970 km., azijske 41.970 km., afriške 13.103 km., in avstralske 22.202. kilometrov. Največ železnic imajo Združene države, namreč nemške so dolge 45.462 km. francoske 39.679 km., ruske 35.560 km., angleške 33.641 km., avstro-ogerske 30.038 km., italijanske 14.626 km., španske pa 12.147 kilometrov.

Najstarejši rudniki. Po preiskavah Morganovih so v sinajskem gorovju še pred 3000 leti bili bakreni rudniki. Kakor se sodi, se je v teh rudnikih ruda kopala najmanj 4000 let. Baker se je tedaj dobival prav na podoben način, kakor se dobiva dandanes. Ker ima bakrena ruda na Sinaju le malo bakra v sebi, se je delo le izplačevalo, ker so bili delavci po ceni. Delali so namreč robí.

Kmetijstvo.

Dve trtni bolezni.

Grozdna plesnoba se nahaja v Avstriji že blizu 50 let ter prouzroča po nekaterih krajih veliko škodo, ako se ne rabi proti njej nikako sredstvo. Po Dolenjskem so to bolezen opazili še le v zadnjih letih. Da vinogradniki vsled te glive ne bodo prišli v žalosten položaj, morali bodo takoj z vso odločnostjo poprijeti se sredstev, kakršna povsod rabijo z najboljšim uspehom. Ker je pa grozdna plesnoba mnogim še popolnoma neznana, bodi dovoljeno, da jo naprej nekoliko opišemo.

Grozdno plesnobo prouzročujejo majhne glive, podobne peronospori, ki se kakor tanke nitke razširjajo po zelenih organih; ob straneh teh nitek se naredijo posebne izbuknine (sesalne korenine), katere se zajedo v nežne organe, posebno v jagode, ter srkajo iz njih sok. Ako glive popijejo sok, se seveda dotični del ne more razvijati in se posuši.

Ta gliva napada grozdje in listje; škoda na listju je malenkostna, škoda na grozdju pa prav velika. Grozd, napaden od te bolezni, je tak, kakor bi bil potresen s pepelom. Ker gliva prepreže vso jagodo in srka iz nje sok, se jagoda ne more razvijati, ostane le drobna, zleseni, naposled počni in se posuši. Tako ta plesnoba lahko uniči vso trgatve.

Ako je vreme gorko, se ta bolezen pokaže prav zgodaj, in sicer meseca maja, t. j. še pred cvetjem. Tedaj se pa ne razširja prav močno, temveč še le pozneje, ko postane bolj vroče.

Kakor druge bolezni, tako tudi ta ne napada vseh vrst in ne v vseh legah rastočih trt enako. Trte, ležeče v bolj vlažnih krajih, so grozdni plesnobi bolj podvržene; manj pa ta bolezen napada nizko vzgojene trte in trte v neplevelnih vinogradih. Nizka vzgoja ima torej tudi v tem slučaju prednost. Tudi se priporoča vinograde pridno pleti.

Kot edino sredstvo se z najboljšim uspehom rabi žveplo. To mora biti prav fino zmleto, kakor moka; čim finejše, tem boljše. Za žveplanje se rabijo posebni, nalašč za to napravljeni mehovi.

Dobro je, ako se žveplo preseje na fino sito, predno se napolni v meh, ter se popolnoma razdrobi, ker sicer kosci ovirajo fino razprševanje. Žveplati je treba počasi in enakomerno. Paziti je treba, da žveplo ne pride v oči, ker jako žge. V ta namen se lahko obesi čez oči kos tula. Posebno je treba paziti, da žveplo pride na grozdje, pa tudi na listje. Žvepla naj se le v tistem vremenu, kadar ni nič vetra. Dalje naj se žveplanje opusti v mokrih dneh, kakor tudi tedaj, kadar je po listju rosa.

Če je po žveplanju vreme suho, je to jako ugodno za pokončanje bolezni, kajti vsled solnčnega pripekanja se začne žveplo nekako žgati; spreminja se v žvepleno sokislino, in ta pokonča vse glive, ne pa žveplo samo. Ako torej po žveplanju ni gorko, se z žveplanjem ne doseže zaželeni vspeh. Seveda s tem ni rečeno, da mora solnce ravno tisti dan močno pripekati; saj žveplo ostane dolgo časa na listih in grozdih, če ni kmalu po žveplanju dežja. Ako pa se pripeti to, je treba iz nova požveplati.

To sredstvo se mora rabiti prav zgodaj, kdor hoče doseči dober vspeh. Prvo žveplanje se mora izvršiti še pred cvetjem, in sicer prav močno, drugo koj po cvetju; pozneje se pa žvepla le tedaj, če se tu pa tam pokaže bolezen še na kakem grozdu. Z vspehom žveplano grozdje ostane vedno zdravo in jagode se enakomerno debele. Žveplo, katero je ostalo na jagodah, jim daje neprijetno zunanost, kar naj pa vinogradnika nikakor ne moti, ker to umazanost opere dež, predno se začne grozdje mecati.

Malo pred trgatvijo naj se ne žvepla več, ker drugače more priti veliko žvepla v vino, ki dobi potem duh po žveplu.

Ker se porabi na 1 ha pri nizko vzgojenih trtah komaj 50 kg žvepla, znašali bodo stroški približno 7, k večjemu 10 gld., ako vračunimo žveplo, meh in delo.

Strupena rosa je še bolj nevarna kakor grozdna plesnoba in je že povsod razširjena ter dela ogromno škodo, kjer se le pokaže, izpregovorimo naj še o nji nekoliko.

Grozdna plesnoba in strupena rosa sta si glede pokončevanja popolnoma nasprotni; dočim plesnoba dela škodo na grozdju, oškoduje strupena rosa listje. Listje, napadeno od strupene rose, se kmalu posuši. Ta bolezen napada vse trte razven nekaterih amerikank, pa ne vseh enako močno.

Strupena rosa je gliva, kakor grozdna plesnoba, ter srka sok iz listov. Gliva pride na zgornjo stran

lista, potem se zaje v list in na spodnji strani se prikaže v podobi tankih vejic, in na koncih teh vejic nastavlja seme (tros), katero pade, kadar dozori, na spodnje liste, ali je odnese veter na sosednje, v katere se zaje ter nadaljuje svojo škodo. Ako se torej glivica zaje v list, t. j. kadar na spodnji strani lista, ob listnih žilah, opazimo majhne podolgaste ali okrogle sive proge, ali če list gledamo proti solncu in opazimo madeže oljčne barve, kateri postanejo pozneje rudeči, je že napaden in potem škropljenje nič ne koristi.

Škropiti je treba, še predno se opazijo te lise in madeži, t. j. predno bolezen nastopi. Kdor škropljenje zanemarija, dela to v svojo škodo. Rudeči madeži niso vselej znak strupene rose, ampak lahko nastanejo tudi vsled solčnih žarkov, pripekajočih na moker list. Ti so le rudeči, nimajo oljčne barve in ne sivih prog ter se prav kmalu posuše.

Vso stvar natančno popisovati v sedanjih razmerah ni potrebno, kajti ta bolezen je vsakomur dovolj znana. Kdor hoče doseči pravi uspeh, naj se drži naslednjih pravil:

S škropljenjem je treba začeti zgodaj, še pred cvetjem, kadar trta napravi 4 do 6 listov. Škropi naj se s takimi škropilnicami, katere prav fino razpršujejo tekočino. Pri škropljenju naj se pazi, da bode vsak list, dobro poškopljen, in sicer na zgornji strani. Ob prav vročih urah, t. j. od 11. ure dopoldne do 3. ure popoldne, kakor tudi tedaj, kadar je na listih rosa, naj se nikar ne škropi, kajti ob rosi se tekočina preveč stanjša in odteče, če škropimo v vročini, pa solnce ožge listje. Modra galica in apno naj bodeta v pravem razmerju. Na 1 hl (100 l) vode se vzame $1\frac{1}{2}$ kg modre galice in 2 do $2\frac{1}{2}$ kg gašenega apna. Da je dovolj apna, spozna se tako le: Zmes se pusti par ur, da se usede, potem se odstrani vrhnja mrena in tekočina se zajame s kozarcem; ako je čista, je to znamenje, da je dovolj apna v raztopini, če je pa še motna, (višnjeva), dodati je treba še nekoliko apna. Sama galica, brez apna, ožge liste, če je pa preveč, apna se pa raztopina, ne prime tako dobro in vsak dež jo opere z listov. Če dežuje kmalu po škropljenju ($\frac{1}{2}$ dneva), je treba iz nova poškopiti.

Drugič naj se škropi čez 1 do $1\frac{1}{2}$ meseca, ko je trta napravila več novih listov, ktere je treba popolnoma poškopiti; na že poškopljene liste se ni treba ozirati. Tretjič naj se škropi navadno meseca avgusta. Za vsako škropljenje se vzame galice in apna v gori navedenem razmerju.

Če se škropljenje opusti, listje zgodaj odpade, grozdje ne dozori in trgategv da le slab užitek. Ta rja pa napade tudi grozdje. Rjave grozdne jagode so take, kakor bi bile ožgane. Gliva se zaje ob jagodnem peclju v jagodo in napravlja rjavkaste lise po notranjosti cele jagode. Jagoda potem segnije in naposled posuši.

Kmetijske raznoterosti.

Materina dušica (thimus serpillus), sredstvo kugi v gobei in parkljih. Vitez dr. Morandini v Milanu na Laškem je prišel na to, da je materina dušica dobro sredstvo proti kugi v gobei in na parkljih. Leta 1892. so baje na Laškem nad 100 000 govedi ozdravili ž njo. Materina dušica se dene v posodo, nanjo pa se naliije voda ter pusti tako 48 ur. Na to se voda odlije in ž njo se umivajo bolna mesta, oziroma gobec in parklji. Predno se pa to stori, treba je bolne dele izmiti s svežo vodo. Ker materine dušice ni težko dobiti, živinorejci lahko poskusijo to sredstvo, koder ima živina omejeno bolezen.

Krmljenje s krompirjem. Krmljenje mladih konj s krompirjem se jako priporoča. Konji, ki so pri premeni dlake kašljali, so kašelj zgubili, ako se je jim dajal krompir. Ker pa krompir nima v sebi dovolj dušika, se mora konjem dajati h kratu kako drugo močnejšo krmo, kakor otrobi. Krompir, ki se daje konjem, se mora razrezati na kosce. Če se pomladi daje krompir konjem, morajo se kalovi skrbno odpraviti.

Poučni in zabavni del.

Krištof Kolumb.

(Zgodovinski roman. Ruski spisal E. Šreknič.)

(Dalje.)

Sedmo poglavje.

V tihem pristanišču.

Solnce je oblivalo s svojimi svetlimi žarki zelene bregove reke Rio-Tinto ter moža in dečka, ki sta hodila po mehkeji tratini. Videlo se je obema, da sta jako utrujena in da vsak čas padeta na zemljo od utrujenosti...

— Oče! — zaslišal se je dečka glas — ne morem dalje... Ko bi le imel košček kruha!...

— Revček! — odgovoril je oče, — še malo potrpi. Morda kmalu prideva do kacega človeškega bivališča.

— Pusti me tukaj, oče!... Ti nisi še tako upehan, a jaz ne morem dalje.

Deček je vzdihajoč sedel na zemljo.

— Premagaj se, sin!... Bog in sveta Mati Božja bodeta nama pomagala. Oddahni se malo, potem pojdeva vkupe dalje, — kmalu prideva do ljudij!...

— Oj, oče, koliko časa že hodiva po tej pustini lačna, a še žive duše nisva srečala!...

— Sveta Mati Božja, ki je naju rešila iz rok mavriških razbojnikov, bode tudi sedaj nama milostljiva. Le mirno leži... Jaz pojdem na ta hrib in ogledam okolico.

Ne čakajoč odgovora, je Kolumb šel na holm, ki se je vzdigoval ob bregovih reke. To ga je stalo mnogo truda, toda njegov trud in napor so bili poplačani; jedva je ozrl se po okolici, je zaklical:

— Blagoslovljena bodi, presveta Mati Božja... Dijego, ondu se vidi morje in stolpi samostana!...

Deček je vstal in hitro šel očetu naproti.